

TTB HEYETİNİN MANİSA OSB VE VESTEL'DEKİ COVID-19 SALGIN DEĞERLENDİRMESİ

Türkiye'de Mart ayı itibarıyla etkisini gösteren COVID-19 Pandemisi karşısında gerek merkezi gerekse yerel yönetimler bazı önlemler almıştır, ancak bunların pek azı çalışanlara yöneliktir. Bu süreçte çalışma yaşamının olabildiğince sürdürülmesi yönünde bir tutum izlenmiş, kendi kararları ile üretime ara veren bazı firmaların dışında özellikle imalat sanayinde üretim devam etmiştir. Bunun sonucunda, yüzlerce işçi COVID-19 nedeniyle yaşamını kaybederken, bazı işletmelerde de olguların kümelendiği gözlenmiştir.

Aylarca süren kısıtlamaların 1 Haziran tarihinde, birden sonlandırılması ile Türkiye'de COVID-19 olgu sayısında yeniden artış başlamıştır. Bu artış hala kaygı verici bir biçimde devam etmektedir. Temmuz ayının sonundan itibaren ise, üretim alanlarında olgu artışları basına yansımaktadır.

Son dönemde Manisa Organize Sanayi Bölgesinden ve buradaki Vestel fabrikalarından gelen COVID-19 salgın haberleri üzerine, Manisa'da Organize Sanayi Bölgesi başta olmak üzere üretim alanlarında bu sorunu değerlendirmek üzere TTB olarak bir heyet oluşturulmuştur. TTB Merkez Konseyi, Manisa Tabip Odası, TTB İşçi Sağlığı ve İşyeri Hekimliği Kolu ve TTB Halk Sağlığı Kolu'ndan temsilcilerin olduğu heyet, 18.08.2020 tarihinde, farklı firmalardan işçiler, işyeri temsilcileri (sendika temsilcileri) ve işyeri hekimleri ile görüşmelerde bulunmuştur.

Manisa'da, Manisa OSB, Muradiye OSB ve yan sanayi bağlantılarıyla orta küçük işletmelerde, ortalama 160.000'nin üzerinde işçi, üretim sektöründe bulunmaktadır. Manisa OSB'de, 60.000'e yakın çalışan, 200'ün üzerinde işletme, 40'a yakın İşyeri Hekimi bulunurken, Vestel'de 19.000 civarında çalışan, 11 işyeri hekimi bulunmaktadır. Vestel'de 12 saatlik 2 vardiya çalışırken, diğer firmalarda farklı çalışma sistemi (3'lü vardiya, normal mesai) bulunmaktadır. Bir vardiyada bazı fabrikalarda 100-200 işçi çalışırken, Vestel'de bir vardiyada 1500 işçi olabilmektedir. Servislerin %60'ı ise, İzmir'den gelmektedir.

İlk ölüm vakasının açıklandığı 27 Mart'tan bu yana, medyaya düşen haberlerden Vestel fabrikalarında, 8 işçinin hayatını kaybettiği 1000 civarında COVID-19 olgu olduğu bilinmekle birlikte, ölü sayısının 17 olduğu şeklinde haberler de basında yer almıştır.

Organize Sanayi Bölgesinde işletmeler; iş kolu, işçi sayıları, çalışma koşulları, sendika olup olmaması, beyaz-mavi yakalılar olmak üzere farklılık gösterse de pandemi önlemlerinin nasıl ve ne kadar uygulandığına odaklandığımızda ortak noktalar kolaylıkla görülebilmektedir.

TTB OLARAK PANDEMİNİN İLK GÜNLERİNDE UYARMIŞTIK

TTB, pandeminin ilk günlerinden itibaren toplumsal hareketliliğin sınırlandırılmasını, bu bağlamda da, yaşam için temel üretim dışında kalan çalışma alanlarının bir süreliğine durdurulması gerektiğinin altını çizmektedir.

Kapalı alanlarda dip dibe çalışan işçilerin, fiziki mesafeyi koruyamayacakları, aynı ekipmanı kullanan işçilerin bulaş açısından riskli olduğu, kapalı ve havasız ortamlarda maske kullanma konusunda birçok ihlallerin olabileceği öngörülmüştür. Gerek hijyen konusunda yeterli eğitim yapılmaması, gerekse de dezenfektan temininde yaşanan sıkıntılara işaret ederek, işletmelerin COVID-19 etkeninin yayılması açısından, birer enfeksiyon kaynağı haline gelebileceği yönünde kaygılar kamuoyuyla paylaşılmış, üretimin durdurulmasının, hem işçi sağlığı hem de toplum sağlığı açısından öneminin altını çizilmiştir.

SENDİKA TEMSİLCİLERİ ALINAN TEDBİRLERİN YETERSİZLİĞİNE DİKKAT ÇEKTİ

Sendika temsilcileri, Organize Sanayi Bölgesinde;

Servislerin birçok işletme tarafından ortak kullanıldığını, şoförler değişirken ve seferlerden önce veya sonra araçların uygun dezenfeksiyon işlemine tabi tutulmadığını,

Özellikle 1 Haziran sonrası servislerde yan yana oturma düzenine geçildiğini, sadece Vestel'de COVID-19 (+) olgular ve ölümlerin başlamasından sonra, aralıklı oturma düzenine geçildiği ifade edildi.

Şehirde, Organize Sanayi Bölgesinde çalışan tüm işçilerin aynı duraklardan servislere bindiğini, bu sırada izdiham yaşandığını, fiziki temasların olduğunu,

Organize Sanayi Bölgesinde, İş Sağlığı ve Güvenliği Kurullarının çalışmadığının, dolayısıyla işçi temsilcilerinin alınacak tedbirler konusunda bir katkısı olamadığı gibi, işverenlerin de işçi sağlığı ve güvenliğine yeteri kadar önem vermediğini, Soyunma dolaplarının çok dip dibe olduğu, hatta bir dolapta iki işçinin soyunup giyindiğini, fiziksel mesafenin ortadan kalktığını, Vestel dışında tüm Organize Sanayi Bölgesinin aynı OSGB'den hizmet aldığını, işçilerin, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarına ulaşmasında sıkıntılar yaşandığını, Organize Sanayi Bölgesinde genel olarak maske konusunda sıkıntılar yaşandığını, bazı yerlerde haftada 5 maske verildiğini, Bazı işletmede iş kazası bildirimlerinin de yapılmadığını ifade ettiler. Önceki yıllarda Vestel'de, sendikal faaliyete katıldığı için bir gecede 3000 işçinin işten çıkarılmasından dolayı işçilerin sendikal faaliyetlere katılmadıkları belirten sendikacılar, organize sanayi bölgesinde sendikaların örgütlü olduğu fabrikalarda COVID-19 için alınan tedbirlerin daha iyi olduğu hastalığa yakalanma oranının çok daha düşük olduğunun altını çizdiler.

VESTEL FABRİKASINDAKİ İŞÇİ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ FAALİYETLERİ DEĞERLENDİRİLDİ.

Vestel fabrikalarında yapılan işyeri hekimliği faaliyetleri ile ilgili görüşmeler yapıldı: 24 Ocak'tan itibaren eğitimlerin başladığı, çeşitli görsellerle uyarıların yapıldığı, ama 1 Haziran "normalleşme" dönemine girilmesiyle birlikte alınan tedbirlerin gevşetildiği, 11 İşyeri hekiminin çalıştığı Vestel fabrikalarında, 1 Haziran'a kadar 18 COVID-19 (+) vaka olduğu, 1 Haziran sonrasında, 1000 civarında vaka görülünce; işçi sağlığı ve güvenliği faaliyetleri ve COVID-19 için alınan tedbirler sorgulanmaya başlandığı işyeri hekimleri tarafından vurgulandı. 30 Haziran'dan sonra servislerin kalabalıklığı konusunda ve şehirde servislerin işçileri alırken duraklarda yaşanan sıkışıklık konusunda tedbirlerin alınmamasının, COVID-19 salgınıyla mücadeleyi olumsuz etkilediği tespit edildi. Fabrika girişinde, kontrollerin gevşetilmesi, vardiya girişinde kimlerin birlikte olduğunun tespit edilmesinin, COVID-19 (+) olguların temaslılarının bulunmasının filyasyon çalışmalarındaki öneminin kavranamadığı görüldü. Fabrika girişlerinde yığılmaların önlenerek fiziksel mesafe ihlallerinin önüne geçilmesi konusunda yeterli çaba gösterilmediği tespit edildi. Üretim birimlerinde maske kullanma konusunda yaşanan sıkıntıların aşılmasında, gerekli gayretin gösterilmediği görüldü. Günde ortalama 100 kişinin işe alındığını, COVID-19 için antikor testlerinin uygulandığı görüldü, . Temaslıların OSB'nin aracı ile üçer kişilik gruplar halinde hastaneye gönderildiği tespit edildi. Temaslıların, başlangıçta tespit edilebilirken, son zamanda tespit edilmesi konusunda sıkıntılar yaşandığını, tespit edilmeme yönünde bir iradenin ortaya çıktığı ifade edildi. Temaslılar konusunda bu nedenle filyasyon çalışmalarının da kesintiye uğradığı tespit edildi. Kronik hastalığı olan 1800 çalışandan, 1200'ü çalışmaya geri dönerken ancak 600 kronik hastalığı olan işçinin evinde kaldığı tespit edildi.

VESTEL'DE ÇALIŞAN İŞÇİLERLE GÖRÜŞÜLDÜ

Bu görüşmelerde; Organize Sanayi Bölgesinde çalışan işçilerin % 70'inin evlere iş kıyafetleri ile gidip geldikleri, Servislerin COVID-19 (+)'lerin artmaya başladığı son zamanlara kadar tam kapasite ile çalıştığı, son günlerde kapasite azaltılma yoluna gidildiği, 1 Haziran öncesi servislere binişlerde gruplar arasında, 15'er dakika zaman varken, daha sonra bu uygulamanın kaldırıldığı, servislere binişlerde yığılmalar olmaya başladığı, Servislerde işyerine gelirken COVID-19 ile ilgili bir form doldurulduğu, bu formu, bütün işçilerin aynı kalemi kullanarak doldurduğu ve fiziksel temasın engellenemediği, Ayda iki adet bez maske verildiği, bez maskelerin de üst tarafında tel çubuk olmadığı için, burnun sürekli açıkta kaldığı,

Pandemi döneminde vardiyaların 12 saate çıkarıldığı ve verilen yemeğin 12 saatlik çalışmayı karşılayacak özellikte olmadığı,
Üretim alanlarında, işçilerin fiziksel mesafeye dikkat edilmeden zaman zaman, yan yana çalıştıkları, ayrıca banttan geçen ürüne arka arkaya elle temas edildiği ve bu şekilde fiziksel temasın engellenemediği,
Ekip çalışmalarında ekipteki işçiler aynı malzemeyi kullanırken, malzeme el değiştirdiğinde de dezenfeksiyon olanağı ve zamanı olmadığı,
Beyaz yakaların bulunduğu bürolarda yetersiz de olsa ortak kullanılan alanların dezenfeksiyon sağlanırken, üretim alanlarında ortak kullanım alanları, kapı kolları, merdiven korkulukları ve her türlü malzemenin dezenfeksiyonunun yapılmadığı,
Yemekhanede, daha önce fiziksel mesafeye dikkat edilmezken, ölümlerin gerçekleştiği son zamanlarda masalarda tek kişi oturtularak fiziksel mesafe sağlanmaya çalışıldığı,
Fabrika girişinde COVID-19 şüpheliler için bir panelvan tipi araç ayrıldığını, aracın üç kişi olduğunda hareket ettiği ifade edildi. Şüpheli işçiler üç kişilik gruplar halinde hastaneye sevk edildiği, COVID-19 şüpheli bir kişi test (+) çıktığında temaslılarının tespit edilmediği, (+) çıkan işçinin de temas ettiği işçileri söylemesi bir şekilde engellenerek, diğer (+)'lerin bulunmasının önüne geçildiği ifade edildi. Bu şekilde, pozitif vakaların tespit edilmesinin engellenerek, üretimin devam etmesinin sağlandığı,
COVID-19 (+) çalışanın, sadece en yakınındaki işçiler, 14 gün eve gönderilirken, diğer temaslılarının tespit edilmediği,
Temaslıların kendilerini ifşa etmesinin de, işten atılma baskısı altında engellendiği ifade edildi. Bu şekilde temaslılar, test yapılmadan, pozitif olup olmadığı araştırılmadan, diğer sağlam işçilerle birlikte çalışmaya devam etmektedirler.
Şikayetleri olmasına rağmen, 1 hafta hastaneye başvurması engellenen, ama daha sonra COVID-19 (+) çıkan işçilerin olduğu söylendi.
Ölümlerden ve pozitiflerin artmasından sonra revir önünde yığılmalarla; fiziksel mesafenin ortadan kalktığı durumların sık sık yaşanmaya başladığı ifade edildi.

ÜRETİM KRİTİK ALANLARIN DIŞINDA DURDURULMALIDIR

Pandeminin başlangıç dönemlerinde de söylediğimiz gibi; yaşam için gerekli temel üretim dışında kalan çalışma alanlarının bir süreliğine durdurulmadığı sürece salgının kontrol altına alınması mümkün olmayacaktır.

Ayrıca, pandeminin kontrol altına alındığı yönünde yapılan propaganda, tüm toplumu olduğu gibi işçileri de etkileyerek; maske takılması, fiziksel mesafe-fiziksel temasın engellenmesi ve hijyen konusundaki duyarlılıklarını azaltmaktadır.

Manisa OSB ve Vestel fabrikalarında COVID-19 salgınına tetikleyen faktörler, bir yandan alınması gereken tedbirlerde meydana gelen eksiklikler üzerinden değerlendirilmesi gerekirken, diğer yandan üretim sürecinin kendisinin, enfeksiyonun bulaşması için uygun bir ortam hazırlaması üzerinden değerlendirilmelidir.

ALINACAK BAZI TEDBİRLER BULAŞMAYI ÖNLEYEBİLİR

Şehirde, servislerin OSB'deki bütün işçileri aynı duraklardan almaları önlenmelidir. Duraklar ve duraklarda bekleme noktaları çoğaltılarak, duraklarda fiziksel mesafenin korunması ve fiziksel temas önlenmelidir. Her fabrika için farklı biniş noktaları tespit ederek bu sorun çözülebilir.

Öncelikle servis şoförleri, COVID-19'un bulaşma ve korunma yöntemleri konusunda eğitilerek, servislerde fiziksel mesafenin korunması, maske kullanımı ve hijyenin sağlanması konusunda sorumluluk alması sağlanmalıdır.

Servisler çoğu zaman arka arkaya farklı fabrikaların işçilerini taşıyabilmektedir. Böyle durumlarda, her seferden önce ve sonra, servis araçları etkin ve uygun bir şekilde dezenfekte edilmelidir.

Servisler, kapasiteleri yarı yarıya azaltılarak, işçiler yanlarındaki koltuklar boş olacak şekilde ve her gün aynı koltuğa oturacak şekilde oturtulmalıdır.

Servislerde mutlaka, girişte, bir yere sabitlenmiş olarak el dezenfektanı bulundurulmalıdır. Servise binerken ve inerken bu dezenfektan kullanılmalıdır.

Fabrika girişlerinde, maske kontrolü ve ateş ölçmenin yanı sıra şikayetsorgulanması da yapılmalıdır. COVID-19 şüpheli vakalar, sağlık personeli tarafından yeniden değerlendirilmelidir.

Fabrika girişlerinde fiziksel mesafeye dikkat edilerek giriş yapılmalıdır. Aynı saatte gelen işçilerin girişte yığılmaya neden olarak fiziksel mesafeyi ihlal etmesinin önüne geçilmelidir.

1.5 METRE FİZİKSEL MESAFE SAĞLANMALI VE FİZİKSEL TEMAS ÖNLENMELİDİR

Aynı vardiyada çalışan işçi sayıları azaltılmalıdır.

12 saate çıkarılan vardiyaların, 6 saate düşürülmesi, aynı vardiyada çalışan işçi sayısının azaltılması, vardiya giriş çıkışlarında yığılmaların önlenmesi açısından da önemlidir.

Soyunma dolaplarındaki sıkışıklığı önleyecek tedbirler alınarak, işçilerin topluca soyunma odalarına girmesi önlenmelidir.

İş kıyafetleriyle evlere gidilmesi, fabrika içi ortamla, fabrika dışı ortam arasındaki farkı da ortadan kaldırarak, fabrika içinde yaptığınız dezenfeksiyonu da etkisizleştirecektir. Bu nedenle dışarıdan içeriye, virüs taşınmasını engellemek için iş kıyafetleri, sadece işyerinde giyilmelidir.

Çoğu zaman işçiler birlikte çay molası verdiklerinde, maskelerini çıkartırken fiziksel mesafeyi de ortadan kaldırmaktadır. Çay molalarında fiziksel mesafenin korunması yönünde uyarı ve denetim sağlanmalıdır.

İdari bölümlerde, klima kullanımında, havada asılı virüs damlacıkları hareketlendiği için fiziksel mesafe de ortadan kalkmaktadır. Mümkün olduğu kadar doğal havalandırmalar kullanılmalıdır. Sadece idari bölüm alanları değil, tüm fabrikada ortak kullanılan alanlar, ekipmanlar, kapı kolları, merdiven tutacakları gibi bölümler etkin ve uygun şekilde dezenfekte edilerek bulaşmanın önlenmesi için tedbirler alınmalıdır.

Yemekhanelerde, yemek kuyruğunda yığılmaları önleyerek fiziksel mesafe korunmalıdır. Bunun için, yemek saatleri ayarlanarak ve yemekhanenin açık kalma süresi uzatılarak, işçilerin aralıklarla yemekhaneye gelmeleri sağlanmalıdır.

Yemekhanelerde, işçiler masalara tek tek oturtulmalı veya masa yeterli büyüklükte ise arayaseperatörler koyarak fiziksel mesafe sağlanmalıdır.

Eğitimler devam etmeli, yüz yüze eğitimlerin yapılamadığı durumlarda da çeşitli görseller ve talimatlar kullanılarak, COVID-19'a karşı tedbirler konusunda duyarlılığın devamı sağlanmalıdır.

TEMASILAR TESPİT EDİLİP, HASTALIĞI ARAŞTIRILMADAN VE DİĞER İŞÇİLERDEN AYRIŞTIRILMADAN BULAŞMA ÖNLENEMEZ

COVID-19 salgınının önlenmesinde, pozitif bir vaka çıktığında temaslılarının tespit edilip, sağlık müdürlüğüne bildirilmesi önemlidir.

Hükümetin politikalarında temaslılara PCR testi uygulanmamakla beraber, bu temaslıların diğer işçilerle birlikte çalıştırılması kabul edilemez. Test yapılamazsa bile bu temaslıların 14 gün idari izinli sayılarak evde izolasyona tabi tutulması, bulaşmanın önlenmesi, diğer sağlam işçilerin korunması açısından önemlidir.

Temaslılara PCR testi yapılamadığı durumlarda idari izinli sayılmıyorsa; 14 gün rapor almaları sağlanmalıdır. Bu nedenle, TTB'nin daha önce de Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan talep ettiği gibi, işyeri hekimlerine 14 gün rapor verme yetkisinin verilmesi önemlidir.

İşyerlerinde, COVID-19'un bulaşmasını önlemek için birçok yayın, talimat, yazı mevcuttur. Ama bu talimatlar, ancak yeterli eğitim, önlem ve denetim sağlandığı zaman bir anlam ifade etmektedir. Bu nedenle bir yandan talimatlar oluşturulurken, diğer yandan da bu talimatların uygulanabilmesi için uygun zeminin yaratılması gerekir. Fiziksel mesafeyi koruyun derken, yan yana çalışmak zorunda bırakmak, bu talimatı değersiz kılar.

ÜRETİM DURMADIĞI SÜRECE BULAŞMA KAÇINILMAZ OLACAKTIR

İşçiler, servislerde, fabrika girişlerinde ve soyunma odalarında üst üste yığıldıkça, yetersiz maske ve hijyen malzemesiyle çalışmak zorunda kaldığı sürece, aynı tezgahlarda yan yana

çalıştığı sürece, aynı ekipmanları birlikte kullanmak zorunda kaldıkları sürece, aynı ürünü birlikte hazırlayıp, aynı ürüne birlikte dokundukları sürece, banttan geçen ürüne sırasıyla dokundukları sürece, kapalı ve havasız ortamlarda birlikte çalıştıkları sürece, fiziksel mesafeyi sağlamak ve fiziksel teması ortadan kaldırmak mümkün değildir.

PANDEMİ, BİR TOPLUM SAĞLIĞI SORUNUDUR.

Pandemi, bir toplum sağlığı sorunudur. Pandemiye karşı mücadele kamusal-toplumsal bir sorumluluk gerektirir. Bu nedenle devlet, pandemiye karşı mücadelenin tüm sorumluluğunu yüklenmeli, daha sonra toplumdan bu mücadele için destek beklemelidir. Pandemiye karşı mücadelede sorumluluk işçilere, işverenlere, vatandaşlara yani pandemiden etkilenen toplum kesimlerine bırakılmamalıdır. Tüm toplumun pandemiye karşı mücadelede, koruyucu ekipmanın, maske, dezenfektan, grip aşısı, pnömokok aşısı gibi ihtiyaçlarının karşılanmasında, devlet sorumluluk almalı ve ücretsiz olarak bu ihtiyaçlar giderilmelidir.

Böyle kritik durumlarda, toplumu yönetenlerin bir tercih yapması

gerekir. Beklentimiz, toplumun sağlığını merkezine koyan bir politika izlenmesidir.

Böyle bir politika için; öncelikle kritik alanlar dışında üretimin bir süre durdurulması, epidemiyoloji biliminin ışığında temaslara filyasyon çalışmalarının yapılmasını gerekmektedir.